

Kwaliteit en duurzaamheid

Sleutelinvesteringen in Overijssel
zijn nodig voor de toekomst van Nederland

Kwaliteit en duurzaamheid

Het realiseren van een innovatieve en concurrerende economie en een duurzame leefomgeving zullen ook de komende jaren pijlers zijn van het nationaal beleid. Wij zijn van mening dat richtinggevende investeringen in de ruimtelijke ontwikkeling van steden en regio's juist in tijden van bezuinigingen van groot belang zijn. Overijssel ziet kansen voor sleutelinvesteringen die bijdragen aan de toekomstbestendigheid van Nederland, helpen de Structuurvisie Randstad 2040 te realiseren en invulling geven aan de innovatiekracht.

Sleutelinvesteringen constante in ruimtelijke ontwikkeling

Twee generaties sleutelinvesteringen hebben de afgelopen decennia bewezen dat *rijksinvesteringen in stedelijke ontwikkelingen er toe doen*. De eerste generatie gaf een impuls aan herstructurering, de tweede aan de ontwikkeling van stationsomgevingen. Sleutelinvesteringen waren hefboom voor publieke investeringen van gemeenten en provincies en hebben gezorgd voor ruimtelijke kwaliteit, nieuwe internationale toplocaties en nieuwe banen. *Tegenover elke euro van het rijk stonden drie euro's van de regio*. Bovendien heeft de status van sleutelproject besluitvorming versneld en procedures vergemakkelijkt: de schop ging in de grond. Juist in sleutelinvesteringen wordt het beleid voor de fysieke leefomgeving concreet en kan richting gegeven worden aan het realiseren van nationale belangen.

Investeren in economische concurrentiepositie betekent investeren in ruimtelijke kwaliteit

Sleutelinvesteringen hebben betekenis op twee niveau's. Allereerst op internationaal niveau: sleutelinvesteringen dragen bij aan de positie die een regio inneemt in de mondiale kennisnetwerken en de concurrentie om topinstututen, innovatieve bedrijven en kenniswerkers (connectiviteit). Op de tweede plaats hebben sleutelinvesteringen een regionale betekenis: ze dragen bij aan het vestigingsklimaat en vergroten en verbinden agglomeraties. Op die manier ontstaan nieuwe woonwerkrelaties en kan een grotere arbeidsmarkt aangeboord worden (agglomeratievoordelen). *Juist in tijden van bezuinigingen op overheidsfinanciën is het verstandig – anticyclisch – te blijven investeren in de toekomst van steden en regio's*. Het FES biedt daarvoor mogelijkheden, net zoals de provinciale reserves uit energiebedrijven dat doen. *Wij willen samen met de rijksoverheid investeren in sleutelinvesteringen die van belang zijn voor Nederland*.

Randstad én regio

Het vorige Kabinet heeft aangegeven primair te willen investeren in opgaven die bijdragen aan de toekomstbestendigheid van de Randstad (2040-visie). *Wij denken dat ook investeringen in de ring rondom de Randstad – het mid size utopia – vanuit dat opzicht zeer relevant zijn*. In de "bandstad" van Breda via Eindhoven en Arnhem naar Zwolle wordt een substantieel deel van het BNP verdiend. Qua woon-werkrelaties maken deze midsize regio's feitelijk al deel uit van de Randstad maar hebben tegelijk een eigen positie in de Eurodelta, met relaties naar Noord-Duitsland, het Ruhrgebied, Aken en Vlaanderen. De groeiprestaties van kleinere stedelijke gebieden die tussen metropolen liggen blijken – mits goed ontsloten en aangetakt op internationale netwerken – groter te zijn dan van de centrale 'hubs'. Vooral grensregio's profiteren hiervan en zijn qua potenties zeer relevant voor de Nederlandse economie.

Nieuwe urgenties, nieuwe ruimtelijke opgaven

De doctrine van "Nederland distributieland" met een focus op groei van de mainports was de afgelopen decennia richtinggevend in de ruimtelijke ordening van ons land. Er is veel gerealiseerd, maar wij constateren dat de houdbaarheid van deze visie in het huidige tijdsgewricht beperkt is. Er is behoefte aan een nieuw richtinggevend verhaal. Enerzijds is dat het verhaal van de steden en met elkaar verbonden stedelijke regio's, waar steeds meer mensen wonen en werken en die door een sterke creatieve klasse fungeren als broedplaats voor vernieuwing. Het CPB heeft daar onlangs over gepubliceerd ('The Netherlands of 2040'). Daarnaast zal de aanpassing van de nationale ruimtelijke structuur aan klimaatopgaven een belangrijke urgentie moeten zijn. Het Deltaplan betekent aanpassingen in de Randstad en in de andere deltagebieden (o.a. de IJsseldelta). Daarnaast zal richting 2040 ook nagedacht moet worden over ruimtelijk-economische ontwikkelingen in de hogere gelegen delen van ons land die – met het oog op zeespiegelrijzing – uiteindelijk toekomstbestendiger zullen blijken te zijn.

Zwolle-Kampen als schakel in de midsize ring rondom de Randstad

Medische technologie-as

De urgentie voor investeringen in innovatie zijn voor Europa - als gevolg van de financiële crisis - wellicht nog groter dan ten tijden van het afsluiten van Lissabon-akkoord kon worden voorzien. Voorop blijven lopen in een wereld die globaliseert, dát is de opgave. Life & health-sciences vormen een belangrijke Europese focus en juist op dit vlak zijn Noordoost- en Zuidoost-Nederland toonaangevende regio's met forse groeipotenties. In 2015 wordt 20% van de medisch technologische producten voor de Europese markt geproduceerd in deze regio's met een omzetgroei van 10% en maar liefst 25% banengroei in deze sector. De medische technologie-as verbindt economische cluster rondom de universiteiten van Groningen via Twente en Nijmegen met Eindhoven, Leuven en Aken. Investeren in deze knooppunten van de toptechnologische regio is een internationaal belang.

Medische technologie-as met Twente als belangrijke knoop

Sleutelopgaven in Overijssel

Vanuit deze optiek bezien zien wij twee sleutelopgaven in Overijssel die bijdragen aan de concurrentiekracht van Nederland in het algemeen en de toekomstbestendigheid van de Randstad in het bijzonder:

1. Versterken van Twente als knoop op de technologie-as door ruimtelijke investeringen in de zogeheten innovatiedriehoek.
2. Versterken van de Regio Zwolle als knoop tussen de Noordvleugel van de Randstad en Noordoost-Nederland, mede in de context van de klimaatopgave.

Regio Twente: innovatie op champions leagueniveau

Het landskampioenschap van FC Twente was geen toeval, maar resultaat van een ambitie waaraan stapsgewijs en consequent vorm is gegeven. Op innovatiegebied speelt de gebiedsontwikkeling Twente inmiddels al jaren de in de champions league met nanotechnologie en materiaaltechniek als speerpunten. De verbinding van toptechnologische clusters is belangrijk voor de Nederlandse Lissabon-opgave. De kracht van de Twentse economie is gebaseerd op kennisvalorisatie en starters die zich in een open innovatieomgeving kunnen verbinden met gevestigde (multinationale) bedrijven en kennisinstellingen. Twente biedt aanknopingspunten voor nieuwe internationale bedrijvigheid. De gebiedsontwikkelingen van het kennispark bij de Universiteit van Twente, Hart van Zuid in Hengelo (inclusief Twente CS) en de doorontwikkeling van de luchthaven van Twente zijn alledrie van strategisch belang. De versterking van deze "innovatiedriehoek" is zowel een nationaal belang (wat internationaal sterk is,

sterker maken) als een regionaal belang (herstructurering gecombineerd met verbeteren bereikbaarheid). De regio verwacht dat de ruimtelijke investeringen op termijn bijdragen aan 10.000 tot 15.000 nieuwe arbeidsplaatsen en nog eens eenzelfde aantal indirecte nieuwe banen. Ruimtelijke ontwikkelingen worden zorgvuldig ingepast: bij alledrie van de hoekpunten van de innovatiedriehoek gaat het om herstructurering van bestaande werkgebieden en verdichting van locaties.

Regio Zwolle: schaalsprong in de IJsseldelta

Zwolle ontwikkelt zich als hét centrum van Noordoost-Nederland met een schaalsprong van 160.000 naar 200.000 inwoners en vestiging van regiokantoren en backoffices van grote ondernemingen en decentrale rijkdiensten. Met de realisering van de Hanzelijn worden Zwolle en Kampen onderdeel van het stedelijk weefsel van de Noordvleugel: Amsterdam komt op een uur treinen te liggen en Almere op drie kwartier. Dat is enerzijds interessant voor de arbeidsmarkt in de Randstad. Anderzijds zal de Regio Zwolle in toenemende mate gaan fungeren als woonmilieu en als vestigingsplek voor bedrijven die door concurrentie en hoge grond- en huurprijzen alternatieve locaties in de periferie van de Randstad zoeken. In de ruimtelijke ontwikkeling van de Regio Zwolle is de spoorzone van nationaal belang als

overstapmachine tussen Randstad, Noord-Nederland en Oost-Nederland. De ruimtelijke opgave van Zwolle wordt gecompliceerd door de water- en klimaatopgave die op de IJsseldelta is geprojecteerd. De in het Deltaplan voorgestelde peilverhoging van het IJsselmeer om de zoetwatervoorziening van Nederland te kunnen garanderen, heeft enorme gevolgen voor de regio. Juist deze stapelende en in zekere zin contrasterende rijksbelangen veronderstellen actieve richtinggeving door de Rijksoverheid evenals sleutelinvesteringen. De intermediaire functie van Zwolle tussen de randstad en Noord-oost Nederland wordt aanzienlijk versterkt door de potenties van het in Zwolle gevestigde hoger onderwijscluster. Hogeschool Windesheim heeft in Lelystad een dependance gerealiseerd en werkt aan een volwaardige vestiging in Almere. De komst van de Hanzelijn zal deze relaties nog verder versterken.

Aandacht voor sleutelopgaven in het regeerakkoord

Resumerend: wij zien graag dat in het regeerakkoord een passage wordt opgenomen over de betekenis van sleutelinvesteringen in ruimte en mobiliteit:

- Daarbij zou wat ons betreft tenminste bestuurlijk herbevestigd moeten worden dat deze sleutelinvesteringen binnen én buiten de Randstad worden gesitueerd.
- Een goed voorbeeld zijn sleutelinvesteringen in de innovatiedriehoek van Twente die bijdragen aan versterking van innovatieclusters op de medtech-as.
- Wij pleiten ook voor sleutelinvesteringen in de stedenring rondom de Randstad, in het bijzonder om de schaalsprong van de Regio Zwolle in relatie tot de Noordvleugel mogelijk te maken.

Met het nieuwe Kabinet werken wij een en ander graag uit naar een combinatie van rijksinvesteringen én regionale investeringen.

Provincie Overijssel,
Postbus 10078
8000 GB Zwolle

Tel.: 038 499 88 99

Eenheid Ruimte, Wonen en Bereikbaarheid
www.overijssel.nl

www.zwollekampennetwerkstad.nl
www.ijsseldelta.info

augustus 2010